

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiae R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacrae
Theologiae Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

§. 2. Duplex sententiae reij citur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

inuenerint. Viuens animaticum vocant, animam, quæ est forma viuentis; & pro hoc viuenti definitionem animæ, paucis mutatis, quæ immutata possent permanere, nobis exhibent, quam per virtutem operandi immanenter dependenter à deorganizatione tradunt, per quam virtutem definitur anima cum dicitur: *Actus corporis physici, & organici potentia vitam habentis*. Vnum erat in hac re difficile, videlicet conceptum commune, Animæ, Angelis, & Deo inuenire; hac difficultate non premuntur aserentes talem conceptum non dari: quo negato difficile non est viuens non animaticum, quod ipsi vocant abstractum à materia definire per principium cognitionis, & volitionis. Neque in hac sententia aliud speciale inuenio, si diligenter euoluatur, licet specie tenus nouitatis splendore appareat illustrata. Peccat insuper hæc opinio, quia difficultati succumbit, & conceptum non inuenisse fateatur, quem assignari totum est huius difficultatis negotium.

§. II.

Duplex sententia reuocatur.

6 **C**ommunis Thomistarum opinio asserit, viuentia à non viuentibus distingui, ex eo quod hæc non habent virtutem se mouendi ab intrinseco; illa verò hac virtute gaudent. Ex qua differentia viuens definitur: *Illud quod ab intrinseco se mouet*. Hanc definitionem reiciunt communiter Doctores, quia grauius, & leuius à principio intrinseco virtutem habent se mouendi; & anima à principio intrinseco suas passiones producit. Respondent Thomistæ, grauius, & leuius, & animam per productionem suarum passionum se mouere in virtute generantis. Cur autem grauius, & leuius per motum localem, & anima per suarum passionum productionem, & non per productionem aliarum operationum virtute generantis moueantur, ipsi non explicant. Quod si explicationem habeat, quam tetigi Punct. 1. n. 12. neque definitione pertingitur, neque adeo est nota omnibus ut illi parcere possimus, vix enim reperitur aliquis qui explicet, quid sit operari in virtute generantis; & ferè omnes ex hoc capite definitionem hanc reiciunt.

7 **M**elius forsitan diceretur, motum grauium, & leuium, & actionem productiuam passionum, non esse immanentes ratione terminorum, & hac ratione non esse vitales: terminum productum per motum grauium, & leuium non petere immanenter produci facile suadet, quia præsentia acquisita motu naturali corporis grauius, vel leuius per actionem immanentem producta, potuit produci per actionem transeuntem à quolibet alio agenti. Difficilius est probare passiones viuentis non petere immanenter produci: potest tamen ad probandum fundamentum desumi ex passionibus aliis, v.g. frigiditatis aquæ, & caloris ignis; quæ ab aliis agentibus producuntur, saltem in gradibus remissis. Quod probat adhuc in gradibus intensis ipsas immanentiam suæ productionis non exigere: quia frigiditas & calor in quocunque gradu sunt eiusdem rationis. Si dicas non licere inferri passionem animæ non exigere productionem immanentem, ex eo quod passio aquæ illam non exigit: sicut non inferitur augmentationem viuentis non exigere immanentiam, quia illam non exigit augmentatio aquæ. Resp. disparem esse rationem: quia augmentatio aquæ, & augmentatio viuentis diuerso modo sunt, vna per intus summationem, alia per iuxta positionem. Productio autem passionum in vtraque substantia eodem modo efficitur.

8 **N**on placet hæc sententia, quia cum nunquam viderimus intellectum hominis productum fuisse ab alio distincto ab ipsa anima, cuius est passio, absque fundamento dicemus ex se esse indifferentem, ut producatur à quocunque alio agenti extrinseco. Calor autem, & frigiditas sæpè videmus à multiplici produci agente: & ideo rectè illis immanentiam exigentiam negamus. Et sicut non licet inferre: calor, qui est passio ignis, naturaliter producitur in extraneo subiecto ab agenti extrinseco: ergo intellectus, qui est passio hominis potest naturaliter produci in extraneo subiecto ab agenti extrinseco: ita non licet inferre: calor qui est passio ignis non petit immanenter produci: ergo neque intellectus, qui est passio hominis, hanc immanentem productionem exposcit. Item non repugnat intellectus per seipsum dependens ab anima, cuius productio secundum identificata ratione termini immanens esset, & tamen non esset vitalis: ergo vitalitas actionis non consistit in immanentia ratione termini.

Ut occurrant argumento, quod ex potentiarum productione petitur, alij sic viuens definiunt: *quod in sua naturali dispositione constitutum ab intrinseco potest operari aliam per se, & ex conceptu suo immanentem*. Per illam particulam in sua naturali dispositione constitutum, excludunt à ratione vitalitatis passionum productionem: per quam viuens in sua naturali dispositione constituitur. Motus grauium & leuium excluditur per eandem particulam: quia illa in suo statu naturali constituta, rursus non mouentur. Excluditur etiam per illam particulam, *actum ex conceptu suo immanentem*: quia motus localis, quem producunt grauius, & leuius à seipsis, potest etiam produci in ipsis ab alio extrinseco agenti. Hanc definitionem impugnant recentiores: quia ex illa sequitur, non magis esse vitalem actionem nutritiuam viuentium, quam ignis aggenerationem: quia terminus productus per nutritionem ex se non est determinatus, ut producatur immanenter: neque hanc immanentiam exigit ex natura sua, ut patet in generatione, in qua producitur eadem pars formæ, quæ posset per nutritionem produci: illa, quæ modò per nutritionem produci potuit in prima viuentis generatione produci.

Respondent alij: terminum nutritionis potuisse transeuntem produci per generationem respicientem illum diuerso modo, ac illum respicit nutritio: quia generatio fit per commixtionem femininum, & nutritio per intus summationem. Ex quibus modis diuersis, quibus idem terminus producitur, actio essentialiter est diuersa: & vna transeuntis, alia essentialiter immanens. Non omnino acquiesco huius solutioni: quia hic diuersus modus producendi effectus, neque se tenet ex parte principij, neque ex parte termini, neque ex parte actionis; sed tantum est diuersa applicatio materię, seu diuersus modus, quo applicatur materia, ut idem principium nutritiuum, quod est generatiuum eiusdem termini, producat per nutritionem terminum, quem per generationem producere poterat. Hæc autem diuersa determinatio potentie sufficiens non videtur, ut actio sit diuersa sicuti in motu locali in communi sententia, quam ut veram doceamus, motus viuentis ex cognitione procedens, & à volitione imperatus, specie non distinguitur à motu naturaliter producto à principio eiusdem speciei, imò idem numero motus, qui productus est modo cognitione directus, & volitione imperatus, potuit absque ulla cognitione à viuenti procedere: ergo eadem est saltem in specie productio respiciens hunc terminum, ad quam agens determinatur per applicationem materię intus summam, qui potuit procedere ab agenti determinato per applicationem feminis.

Melius existimo posse responderi: actionem nutritiuam ratione termini esse immanentem: quia terminus est non petat absolute immanenter produci, quia non petit vniri composito, seu parti præexistenti: petit tamen immanenter seu per actionem immanentem vniri ex suppositione, quod sit vnendus alij extremo præexistenti: & insuper petit, ex suppositione quod terminus ille solus producatur, vniri præexistenti extremo: quia absolute siue solus per nutritionem, siue cum aliis comparibus per generationem producatur, petit esse illis vnitum: ac proinde semper petit produci vnitum illis, siue simul cum illo productis per eandem actionem transeuntem, siue vnitum produci per actionem necessariò immanentem extremo iam prius productum per aliam actionem, siue immanentem, siue transeuntem. Hac ratione actio nutritiua immanens est ratione termini: quod non habent aliæ actiones, quibus augentur non viuentia. An verò hæc immanentia actioni sit essentialis necne, dicam §. 4. posteaquam propriam explicauero sententiam.

Contra hanc solutionem sic insurgunt recentiores: ignis ex suppositione, quod sit vnendus alij igni, petit vniri principio, à quo producitur: & ex suppositione quod producatur in minori minimo petit vniri alij igni: ergo eadem ratione est immanens ratione termini augmentatio ignis, & augmentatio equi: ergo vel vtraque, vel neutra est vitalis. Resp. dato ignem posse produci in minori minimo: quod in mea sententia, quæ minimum non assignat viuentibus, locum non habet, partem minorè minimo requisito ad conseruationem ignis vnendam esse alij igni; non tamen exigere procedere ab igne, cui est vnenda, sed ex se posse produci tantum ab igni 4, & vniri igni 2: quod si semper procedat ab igne, cui vnitur, non est, quia id exigit ex natura

natura sua, sed quia ignis applicatus ad vniorem terminandam, est etiam applicatus ad producendum ignem sibi vniendum; Quod si Deus suspenderet concursum, ne illum produceret, posset naturaliter talis ignis illi vniendi proci ab alio agente, cui non vniatur. Quod non contingit in nutritione viventium; in qua si vivens augendum non producat partem substantiæ sibi vniendæ, à nullo alio agenti, cui non vniatur, poterit talis pars produci.

13 Fortius sententia hæc posset impugnari ex illa particula, in sua naturali dispositione constitutum. Per illam relegant à numero actionum vitalium huius sententiæ Patroni actiones omnes, per quas vivens in sua naturali dispositione constituitur, in quibus sunt productiones passionum, quæ pertinent ad naturalem constitutionem viventis. Contra quam definitionis partem sic arguunt nonnulli. Intellectio non supponit animam volentem informatam (procedit argumentum positis potentiis superadditis in viventibus saltem possibilibus) quia intellectio non dependet à voluntate: ergo non supponit vivens in sua naturali dispositione constitutum: ergo non est vitalis actio. Hæc obiectio nullius est momenti: quia de ratione actionis vitalis non est procedere à viventi constituto in statu naturali iuxta definitionem prædictam; sed esse distinctam ab illis, per quas vivens in statu naturali constituitur. Vivens enim in actu primo definitur iuxta hanc sententiam illud, quod ultra actiones per quas in naturali dispositione constituitur, potest operari actum ex suo conceptu immanentem. Et ita in ratione viventis constituitur in ordine ad actiones distinctas ab illis, per quas constituitur in naturali dispositione, licet non illarum quælibet hanc dispositionem adequatam supponat.

14 Aliter contra hanc sententiam argumentor. Demus vivens, cui à primo instanti suæ productionis debita sit cognitio alicuius obiecti, sicuti de facto debita esse Angelo, censent plures Theologi. Hæc actio pertinebit ad naturalem constitutionem viventis; & erit vitalis: ergo non est de ratione actionis vitalis, esse distinctam ab aliis, per quas vivens in sua naturali dispositione constituitur; neque vivens solum potest constitui in ordine ad actiones distinctas ab illis; per quas in sua naturali dispositione constituitur; sed etiam in ordine ad illas, per quas in tali naturali dispositione constituitur. Negare non poteris talem actionem esse vitalem: est enim rarum omnibus Theologis, ac philosophis omnem substantiam cognoscentem constitui viventem per ordinem ad cognitionem, & omnem cognitionem vitalem esse. Si dicas talem cognitionem non pertinere ad naturalem dispositionem; inquiri: quidnam sit pertinere ad naturalem constitutionem: illud intelligimus ad illam pertinere, quod debitum est substantiæ à primo instanti generationis; sed illa cognitio talis esset: ergo esset constitutiva viventis in sua naturali dispositione. Dices id pertinere ad naturalem constitutionem, quod viventi debetur à prima generatione per modum habitus, non verò per modum actus. Sed inquiri quid sit debitum esse per modum habitus? & quod per modum actus? quod facile cuique cernitur, & difficile ab aliquo discernitur.

15 Vergeo. Demus substantiam creatam per se ipsam cognoscentem, & per cognitionem sui, aliudve obiecti constitutam: illa cognitio constitutiva substantiæ pertinebit ad naturalem constitutionem illius; & tamen erit vitalis: ergo non est de ratione actionis vitalis esse distinctam ab illa, per quam vivens constituitur in sua naturali dispositione. Quid enim magis pertinet ad naturalem constitutionem viventis quam illud, quod ad sui constitutionem spectat? Respondebis forsan implicare talem substantiam; quod valde probabile censeo: quod si dicas, ad alia argumenta recurrat, hoc enim tantum adduco contra illos, qui substantiam hæc possibilem esse fatentur, & contra te argumentum vergeo in Deo. Essentiam Dei communis Theologorum sententia constituit in cognitione: hæc cognitio pertinet ad naturalem constitutionem Dei, & est vitalis: ergo non est de ratione operationis vitalis esse distinctam ab illis, per quas vivens constituitur in sua naturali dispositione. Hæc argumenta petita ex cognitione debita naturæ à prima sui conditione, & ex cognitione identificata cum ipsa, sunt præcipua in hac materia, quibus impugnantur plures de hac re sententiæ.

16 Alij sapientissimi recentiores sic vivens definiunt: Vivens est, quod ultra complementum in esse substantiali, & virtutis operativæ, determinatum est ad producendum in se perfectionem, aut terminum, qui naturaliter ab extrinseco non potest produci. Hanc definitionem impugnant recentiores, ex eo quod nutritionis terminus potest naturaliter ab extrinseco produci. Cui argumento feci satis supra, ubi explicui quomodo nutritionis terminus petat immanenter produci. Arguunt secundò: à ratione actus vitalis excluditur id quod complet substantiam viventis in virtute operativæ: sed cognitio complet substantiam animæ in ratione operativæ volitionis, quia cognitio necessarii prærequiritur ad productionem volitionis: ergo cognitio non est vitalis. Respondebunt recentiores: cognitionem non pertinere ad virtutem productivam volitionis: sed tantum se habere ut conditionem: ac proinde non complere animam in ratione virtutis operativæ; & ex hoc capite non illi vitalitatem repugnare.

17 Arguunt tertio contra eandem sententiam: Intellectio, & volitio producant habitus in anima, & species impressas: ergo complent illam in ratione virtutis operativæ: ergo non sunt vitales. Primum antecedens admittunt omnes, siue habitus ab speciebus distinguantur, siue non. Prior consequutio probatur: ideo intellectus complet virtutem operativam animæ, quia producit intellectiorem in anima: cognitio, & volitio producant habitus, & species in anima: ergo complent illius virtutem operativam. Posterior consequutio priori admissa constans est. Deinde intellectio & volitio producant habitus, & species, quibus anima actuè operatur: ergo complent virtutem activam animæ producendo in illa virtutes, quibus anima actuè operatur: ergo non est vitalis.

18 Respondeo pro hac sententia ad id quod ultimò obijciebatur, non esse contra rationem actus vitalis complere activitatem animæ producendo aliquid, quo anima actuè operetur, & illius activitatis completur: quod est illius activitatem complere actuè, & non formaliter: sed tantum excludi à ratione actionis vitalis id quod complet formaliter per modum virtutis activæ, immediate per se formaliter completis virtutem activam animæ. Ad illud, quod primò obijciebatur de productione specierum, & habituum in anima. Responde per principia productiva specierum, & habituum, ad quorum productionem non concurrat anima, non complere formaliter illius activitatem, quia ad hanc non pertinet id cuius ipsa non est causa immediata: sed per intellectum, per quem completur activitas animæ respectu intellectiōis, quæ ipsa producit. Sic in voluntate, & in aliis potentis. Ad argumentum in forma, Resp. Intellectus ideo complet activitatem animæ, quia producit intellectiōem in anima per modum principij adjuvantis animam ad talem productionem; concedo: quia producit per modum cause totalis sine concursu animæ, nego. Sed cognitio producit species, & habitus in anima per modum principij adjuvantis animam ad talem productionem, nego: per modum cause adequatæ concurrētis ad productiones habituum & specierum sine concursu animæ; concedo: ergo intellectio complet activitatem animæ, eo modo, quo illam complet intellectus: nego consequentiam.

19 Fortius hanc sententiam & efficaciter ad hominem impugno ex sensatione materiali interna; quæ in opinione huius auctoris cōcurrit cum animo rationali in genere causæ efficientis ad speciem expressam intellectus, seu ad intellectiōem producendam: ac proinde illius activitatem compler in ordine ad hunc effectum, & iuxta hanc definitionem ex numero actionum vitalium ex hoc capite esset abolenda, quod absurdum est. Ne videar tantum in opinione asserente phantasma immediate concurrere ad intellectiōem hanc sententiā impugnasse, quod ad illius auctoris impugnationem, qui illam amplectitur, sufficiens esset: Do phantasma non speciem expressam immediate; sed impressam in intellectu producere: & opinionem receptissimam desumo illorum, qui asserunt potentias non distingui ab anima, qui intellectum tam agentem quam passibilem ab ipsa anima non distinguunt. Phantasma concurrat cum intellectu agente identificato cum ipsa anima ad speciem impressam